

Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау
министрінің
2023 жылғы « 22 » 12
№ 742

Қазақстан Республикасы
Еңбек және халықты
әлеуметтік қорғау
министрінің
2023 жылғы « 20 » 12
№ 515

Қазақстан Республикасы
Мәдениет және ақпарат
министрінің
2023 жылғы « 21 » 12
№ 531-НҚ

Қазақстан Республикасы
Оқу-ағарту министрінің
2023 жылғы « 21 » 12
№ 386

Қазақстан Республикасы
Ішкі істер министрінің
2023 жылғы « 21 » 12
№ 917

бірлескен бұйрығымен
бекітілді

**Зорлық-зомбылыққа, жәбірлеуге (буллингке), кибербуллингке
ұшыраған немесе оған куә болған кәмелетке толмағандарды ерте
анықтау және оларға көмек көрсету әдістемесі**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Зорлық-зомбылыққа, жәбірлеуге (буллингке), кибербуллингке ұшыраған немесе оған куә болған кәмелетке толмағандарды ерте анықтау және оларға көмек көрсету әдістемесі (бұдан әрі - Әдістеме) зорлық-зомбылыққа, жәбірлеуге (буллингке), кибербуллингке ұшыраған немесе оған куә болған кәмелетке толмағандарға уақтылы және кешенді көмек көрсету бойынша уәкілетті мемлекеттік органдар мен ұйымдардың, отбасы, әйелдер және балалардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша 111 байланыс орталығының (бұдан әрі - 111 байланыс орталығы), Қазақстан Республикасындағы Бала құқықтары жөніндегі уәкілдің (бұдан әрі - БҚУ),

Бала құқықтары жөніндегі өңірлік уәкілдердің (бұдан әрі – БҚӨУ) жедел ведомствоаралық ден қоюын және іс-қимылдарының келісілуін қамтамасыз ету мақсатында әзірленді.

2. Анықтауға және көмек көрсетуге орталық, жергілікті атқарушы органдар, білім беру, денсаулық сақтау, халықты әлеуметтік қорғау және жұмыспен қамту салаларындағы ұйымдар, бұқаралық ақпарат құралдары мәселелері жөніндегі ұйымдар, құқық қорғау органдары, 111 байланыс орталығы, Қазақстан Республикасындағы Бала құқықтары жөніндегі уәкіл, Бала құқықтары жөніндегі өңірлік уәкілдер және өзге де мүдделі тұлғалар қатысады.

3. Жұмысты үйлестіруге, мониторингті қамтамасыз етуге, ведомствоаралық жедел ден қоюға, зорлық-зомбылыққа, жәбірлеуге (буллингке), кибербуллингке ұшыраған немесе оған куә болған кәмелетке толмағандарға уақтылы көмек көрсету және қолдауға облыстар, қалалар және аудандар әкімдерінің орынбасарлары дербес жауапты болады.

2-тарау. Білім беру ұйымдарында кәмелетке толмағандар арасындағы зорлық-зомбылықты, жәбірлеуді (буллингті), кибербуллингті анықтау

4. Білім беру ұйымдарында кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылықты, жәбірлеуді (буллингті), кибербуллингті анықтау білім беру ұйымы қызметкерлерінің, оқушылардың немесе тәрбиеленушілердің, заңды өкілдердің немесе басқа адамдардың тарапынан оқушыларға немесе тәрбиеленушілерге қатысты зорлық-зомбылықтың, жәбірлеудің (буллингтің), кибербуллингтің орындалған немесе жоспарланған фактілері, күдіктері туралы ақпаратты қамтиды.

5. Әрбір білім беру ұйымында педагогтер арасынан балаларды зорлық-зомбылықтан, жәбірлеуден (буллингтен), кибербуллингтен қорғау жөніндегі үйлестіруші тағайындалуы тиіс.

6. Зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг жағдайлары туралы хабарлау тәсілдері:

1) білім беру ұйымындағы барлық қолжетімді орындарға орналастырылуы қажет сенім телефоны (111 байланыс орталығы);

2) оқушының немесе тәрбиеленушінің өзіне қатысты зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг жасалғандығы туралы тікелей хабарлауы;

3) басқа оқушыға немесе тәрбиеленушіге қатысты зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг жасалғандығы туралы оқушының немесе тәрбиеленушінің хабарламасы;

4) білім беру ұйымы қызметкерлерінің білім беру ұйымының оқушысына немесе тәрбиеленушісіне қатысты зорлық-зомбылық, жәбірлеу

(буллинг), кибербуллинг жасалғандығы туралы хабарлауы немесе осындай әрекеттерге күдіктенуі;

5) білім беру ұйымының оқушысына немесе тәрбиеленушісіне қатысты зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг жасалғаны туралы ата-аналардың, заңды өкілдердің, басқа да адамдардың хабарламасы немесе осындай әрекеттерге күдіктенуі;

б) бала құқықтары жөніндегі өңірлік уәкілдің телефонына хабарласу, оның байланыс деректері білім беру ұйымындағы барлық қолжетімді орындарға орналастырылуы қажет.

7. Сынып жетекшісі мен мұғалімдер сыныптағы зорлық-зомбылықтың, жәбірлеудің (буллингтің), кибербуллингтің келесі белгілеріне үнемі назар аударып, бұл туралы білім беру ұйымының басшылығына, педагог-психологқа, әлеуметтік педагогқа хабарлауы керек:

- оқушы немесе тәрбиеленуші үлгерімінің төмендеуі;
- сабақты өткізіп жіберу, кешігу;
- гигиенаны сақтамау, лас киім;
- көгерулер, жаралар (оның ішінде құлақтың артында);
- шаштың күйі (жұлынған шаштың болуы);
- дене шынықтыру сабақтарын өткізіп жіберу;
- сексуалдық суреттер, ойындар;
- агрессивтілік, бағынбау;
- құрдастарының баланы қабылдамауы;
- бейжай көзқарас;
- құрдастарымен нашар қарым-қатынас;
- арандатушылық мінез-құлық;
- үйден қашу.

8. Зорлық-зомбылықтың, жәбірлеудің (буллингтің), кибербуллингтің ықтимал белгілерін бекітілген кестеге сәйкес сыныппен жұмыс істеу кезінде педагог-психологтар және «тәуекел тобындағы» балалармен жұмыс істеу кезінде әлеуметтік педагогтар анықтайды.

9. Білім беру ұйымының қызметкерлері оқушылар немесе тәрбиеленушілер арасындағы кез келген агрессивті мінез-құлық жағдайларын, соның ішінде балағат сөздерді қолдануы туралы білім беру ұйымының басшылығына дереу хабарлауы керек.

10. Білім беру ұйымының басшылығы зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллингтің ықтимал фактісі туралы ақпаратты хабарлаған адамдардың өміріне қол сұғылмаушылығын және қорғауды көздеуі, сондай-ақ құпия ақпаратты жария еткен жағдайда жауапкершілік шаралары туралы хабардар етуі қажет.

11. Балалардың заңды құқықтары мен мүдделерін қорғау мақсатында балалар арасындағы зорлық-зомбылық фактілеріне қатысты ақпарат (сәйкестендіру және байланыс деректері, болған оқиғаның егжей-тегжейлігі, фотосуреттер және т.б.) қатаң құпия болып табылады.

Білім беру ұйымының қызметкерлері құзыретті органдарды хабардар етуді қоспағанда, ақпаратты өзара талқыламауға, білім беру ұйымының ішінде немесе одан тыс жерде басқаларға жеткізбеуі тиіс.

Балаға қатысты зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллингтің ықтимал фактісі туралы ақпаратты жинауға, талдауға қатысатын білім беру ұйымының қызметкерлері тергеуге қажетті материалдарды бергеннен кейін бұл ақпаратты дербес жұмыс компьютерінен, себеттен, электрондық поштадан, телефоннан дереу өшіруі тиіс. Деректерді электрондық тасымалдағыштарға көшіру кезінде оларға құпия сөз қоюы қажет. Балалардың жеке деректері бар материалдарды мессенджерлер арқылы жіберуге жол берілмейді.

Құжаттардың қағаз нұсқаларын (зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг фактілерін есепке алу журналы, баланың жеке ісі, тергеу материалдары және т.б.) лауазымдық нұсқаулыққа сәйкес құпия материалдардың сақталуын қамтамасыз етуге міндетті қызметкер кілтке жабық сейфте сақтауы тиіс.

12. Білім беру ұйымдарының қызметкерлері кәмелетке толмағандар жасаған немесе оларға қатысты құқыққа қарсы әрекеттер туралы хабарламағаны үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жауаптылықта болады.

3-тарау. Білім беру ұйымынан тыс кәмелетке толмағандар арасында зорлық-зомбылықты, жәбірлеуді (буллингті), кибербуллингті анықтау

13. Білім беру ұйымынан тыс кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг фактілерін анықтау мынадай жағдайларда жүзеге асырылады:

1) халықты әлеуметтік қорғау, денсаулық сақтау органдары мен ұйымдарының, қорғаншылық немесе қамқоршылық жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын органдарының (*бұдан әрі – қорғаншылық органы*), ішкі істер органдарының, Кәмелетке толмағандардың істері және олардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссиялардың (*бұдан әрі – КІҚҚК*), ерте анықтау және адамдарға (отбасыларға) қолдау көрсетуді ұйымдастыру жөніндегі мобильді топтардың (*бұдан әрі-мобильді топтар*) қызметкерлерінің өздерінің қызметтік міндеттерін атқару кезінде халықтың жекелеген санаттарының үйлерін аралауы;

2) азаматтарды қабылдау;

3) жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау;

4) жеке және заңды тұлғалардың 111 байланыс орталығына, орталық мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың, ұйымдардың сенім телефонына, БҚУ, БҚӨУ тікелей жүтінуі;

5) орталық мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдар мен ұйымдар қызметкерлерімен, БҚУ, БҚӨУ жасалатын ақпараттық кеңістік пен әлеуметтік желілердің мониторингі;

б) денсаулық сақтау, халықты әлеуметтік қорғау ұйымдары қызметкерлерінің өздерінің функционалдық міндеттерін орындауы.

14. Білім беру ұйымынан тыс жерде зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг фактілерін ерте кезеңде анықтауда кәмелетке толмағанға белгілі бір уақыт ішінде баруға және байқауға мүмкіндігі бар денсаулық сақтау, халықты әлеуметтік қорғау органдары мен ұйымдарының, ішкі істер органдарының, қорғаншылық органдарының, КІҚҚК, мобильді топтардың қызметкерлері ерекше рөл атқарады.

15. Медициналық-санитариялық алғашқы көмек көрсететін денсаулық сақтау ұйымының қызметкері патронажбен барған кезде мыналарға назар аударады:

баланың дамуы, физикалық және психикалық денсаулық жағдайы; ата-аналардың, заңды өкілдердің балаға қатынасы, отбасындағы қарым-қатынас;

жарақаттар, уланулар бойынша ауруханаға жатқызу; тұрғын үй-тұрмыстық жағдайлардың жай-күйі: антисанитариялық жай-күй, гигиена ережелерін сақтамау, тұрғын үйде жатын орындардың, төсек-орынның, киімнің, тамақ өнімдерінің және балалардың қажеттіліктеріне сәйкес келетін, бала күтімі үшін қажетті өзге де заттардың болмауы.

16. Ішкі істер органдарының қызметкері мыналарға назар аударуы керек: баланың тұрғын үйінің санитарлық жағдайы; баланың үйдегі жағдайы, мінез-құлқы (оқшаулану, ұялшақтық, мимика), оның физикалық жағдайы (көрінетін дене жарақаттары, көгерулер, жаралар, ауру);

бірге тұратын адамдардың (туған бауырлары, әпкелері және т. б.), басқа туыстарының (немере ағалары, нағашылары және т. б.), басқа адамдардың (анасымен бірге тұратын адам, бөгде адамдар) алкогольдік ішімдіктерді, есірткі заттарын пайдалануы, соттылықтың болуы және т. б.;

17. Халықты әлеуметтік қорғау органдары мен ұйымдарының, қорғаншылық органдарының, мобильдік топтардың, КІҚҚК қызметкері мыналарға назар аударуы тиіс:

физикалық зорлық-зомбылық белгілерінің болуы (сызаттар, тыртықтар, күйіктер, жарақат, көгерулер және т. б.);

баланың өмір сүру жағдайлары (ұйықтайтын орынның, азық-түліктің, санитарлық тораптың, бірінші кезекте қажетті заттардың болуы, сумен жабдықталуы және т. б.);

үйдегі барлық балалардың жағдайы, мінез-құлқы (оқшаулану, ұялшақтық, агрессивтілік, адамдар тобына теріс реакция, үйден қашу, үйге барудан қорқу, мазасыздық, тиктер және т. б.)

4-тарау. Кәмелетке толмағандар арасындағы зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг фактілеріне жедел ден қою алгоритмі

18. Кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг фактілері анықталған кезде қорғаншылық органдарының, білім беру, денсаулық сақтау, халықты әлеуметтік қорғау органдары мен ұйымдарының, КІҚҚК, мобильді топтардың қызметкерлері:

1) анықталған фактіні қолданыстағы заңнамаға сәйкес тіркеуге;

2) бұл факті туралы ішкі істер органдарына, 111 байланыс орталығына хабарлауға;

3) БҚУ, БҚӨУ, баланың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті органға (*бұдан әрі – БҚҚК*) орын алған оқиға туралы ақпаратты жіберуге міндетті.

19. Кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг фактілері анықталған кезде ішкі істер органдарының қызметкерлері:

1) қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болған кезде сотқа дейінгі тергеп – тексерулердің бірыңғай тізілімінде (*бұдан әрі – СТБТ*) тіркеуді қамтамасыз етеді;

2) балаларға қатысты зорлық-зомбылық фактілері туралы өтініштерді қарау кезінде ата-аналардың міндеттерін орындауын тексеру және көмек көрсету қажет болған жағдайда 111 байланыс орталығына хабарлайды;

3) хабарламаның әрбір фактісі бойынша, тіпті ақпарат расталмаған жағдайда да, ата-аналармен (қамқоршылармен, өгей әкелермен, бірге тұрушылармен және басқа да туыстарымен) профилактикалық әңгімелер жүргізеді. Балаға қатысты зорлық-зомбылық жасағаны туралы арыз түскен адамдарға, балаға қатысты құқыққа қайшы әрекеттерге жол бермеу бойынша қылмыстық және әкімшілік жауаптылықты түсіндіреді;

4) хабарламаны номенклатуралық іске есептен шығару кезінде, орган басшысының келісімі бойынша материалдың толықтығын (куәгерлер болған жағдайда ата-аналарға, отбасы мүшелеріне, көршілерге, куәгерлерге сауалнама жүргізу, егер факт қоғамдық жерде орын алса, бейнебақылау камераларының бар-жоғын анықтау) қамтамасыз етеді;

5) ата-аналары, қамқоршылары, өгей әкелері, бірге тұратын адамдар, туыстары және бірлесіп тұратын басқа да адамдар тарапынан зорлық-зомбылық жасалғандығының әрбір фактісі бойынша қорғаншылық органдарына дереу хабарлайды және мобильді топтарды хабардар етеді;

6) Ішкі істер министрлігінің жедел басқару орталығы кәмелетке толмағандардың қатысуымен тіркелген қылмыстық құқық бұзушылықтар, оның ішінде жыныстық қолсұғушылық фактілері бойынша (зардап шеккендердің жеке деректерін көрсетпей) тәулігіне жиынтық деректер беру жолымен күн сайын БҚУ-ды хабардар етеді;

20. 111 байланыс орталығы зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг фактісі туралы ақпарат алған кезде:

1) өтініш берушінің барлық сәйкестендіру деректерін, болған оқиғаның, жәбірленушінің деректерін және т. б. жазады;

2) жауапты мемлекеттік органдармен, ұйымдармен байланыс орнатады және алынған ақпаратты жеткізеді;

3) жауапты мемлекеттік органдар қызметкерлерінің іс қимылдарын үйлестіруді жүзеге асырады;

4) жауапты мемлекеттік органдардың қызметкерлері ұсынатын барлық мәліметтерді қамтитын бірыңғай құжатты қалыптастырады;

5) жауапты мемлекеттік органдар қызметкерлерінің іс-әрекеттерін бақылайды және өткізілген іс-шаралар, олардың тиімділігі және одан әрі ұсынымдар туралы есеп қалыптастырады.

21. Білім беру ұйымының басшысы баланың өмір сүру жағдайлары мен тәрбиесіне тексеріс жүргізу үшін 1 сағат ішінде қорғаншылық органдарына зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг жағдайлары туралы хабарлайды.

22. Қорғаншылық органы білім беру ұйымының маманымен (әлеуметтік педагог, педагог-психолог, сынып жетекшісі), ішкі істер органдарының қызметкерімен (қажет болған жағдайда) баланың өмір сүру жағдайлары мен тәрбиесіне дереу сараптама жүргізіп, нәтижелері бойынша кәмелетке толмаған отбасының тұрмыс жағдайын тексеру актісі жасалады.

23. Жүргізілген іс-шаралардың нәтижелері бойынша білім беру ұйымының басшысы ішкі істер органдарына шығыс хабарламасының нөмірін тіркей отырып, зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг белгілерін анықтау бойынша ақпаратты, кәмелетке толмағанның отбасының тұрмыс-тіршілігін тексеру актісін қоса бере отырып жолдайды және іс жүргізу құжаттарында хабарламалар мен оған қоса берілген құжаттардың көшірмелерін қалдырады.

24. Білім беру ұйымының басшысы хабарламалардың және оған қоса берілген материалдардың көшірмелерін іс жүргізу құжаттарында қалдырып, кәмелетке толмағандардың істері және олардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияға, сондай-ақ барлық уәкілетті мемлекеттік органдарға зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг белгілерінің анықталғаны туралы мәліметтері бар нөмірленген хабарламаны қоса бере отырып, негізгі құжатты жолдайды.

25. Балаға қатысты зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг туралы ақпарат жедел байланыс (ұялы немесе электронды) арқылы БҚКК-не ақпарат түскен сәттен бастап бір сағат ішінде беріледі.

26. Барлық органдар мен ұйымдардың ведомствоаралық өзара іс-қимылы келесі алгоритм бойынша құрылады:

1) кәмелетке толмағанға қатысты зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг фактілері анықталып, ақпарат немесе факті туралы хабарлама түскеннен кейін барлық уәкілетті мемлекеттік органдар – ішкі істер, прокуратура, білім, денсаулық сақтау, әлеуметтік қорғау органдары, сондай-ақ БҚУ, БҚӨУ дереу хабарлануы керек;

2) жергілікті атқарушы органдар зорлық-зомбылықтан, жәбірлеуден (буллинг), кибербуллингтен зардап шеккен балалар туралы деректерді БҚУ, БҚӨУ жолдайды және зорлық-зомбылықтан, жәбірленуден (буллингтен), кибербуллингтен зардап шеккен балалардың отбасыларына БҚУ мен БҚӨУ-дің байланыс деректерін береді;

3) БҚУ, БҚӨУ кәмелетке толмағандарға зорлық-зомбылық, жәбірлеу (буллинг), кибербуллинг фактілерін анықтағаннан кейін және аталған фактілер ішкі істер органдарында расталғаннан кейін осы фактілер мен мемлекеттік органдар қабылдаған шаралар туралы ақпаратты бұқаралық ақпарат құралдарында, әлеуметтік желілерде дереу хабарлап, балаға көмек көрсетуге тікелей қатысады;

4) мобильді топ қадағалаушы прокурордың келісімімен оқиға орнына дереу барады;

5) уәкілетті органдармен зорлық-зомбылық белгілерін анықтау, баланың өмірі мен денсаулығына төнетін қатерлерді анықтау, алдын ала диагноз қою және т.б. жүргізіледі;

6) ішкі істер органдары қылмыстық іс жүргізу заңнамасына сәйкес қажетті жедел-іздістіру шараларын, оның ішінде тиісті сараптамаларды тағайындауды дереу жүргізеді;

7) сот сараптамасы органдары, сот-сараптама қызметін лицензия негізінде жүзеге асыратын жеке тұлғалар медициналық консультациялар мен қосымша материалдарды ұсыну қажеттілігі болмаған жағдайда 3 күннен аспайтын мерзімде сот сараптамасын жүргізеді;

8) Прокуратура органының басшысы кезек күттірмейтін тергеу әрекеттерін жүргізген не зорлық-зомбылық туралы арыздарды, хабарламаларды СТБТ-ға тіркеген кезден бастап сотқа дейінгі тергеп-тексеруге іс жүргізу бойынша басшылықты жүзеге асыру үшін іс жүргізу прокурорларын тағайындайды және қылмыстық істердің осы санатын тергеп-тексеруді тұрақты қадағалауды қамтамасыз етеді.

27. БҚУ, БҚӨУ бұқаралық ақпарат құралдарында және әлеуметтік желілерде мемлекеттік органдар қабылдайтын шаралар туралы жедел хабарлайды және балаларға (балаға) қатысты орын алған зорлық-зомбылық немесе қатыгездік жағдайларынан туындауы мүмкін резонанстық жағдайларды нивелирлеу мақсатында мемлекеттік органдардың іс-қимылдары мен өзара іс-қимылдарының реттілігі тәртібіне түсініктеме береді.

Баланың және оның отбасының жеке деректерін (жеке басын куәландыратын деректер, фотосуреттер, мекенжайлар, білім беру ұйымдарының атаулары және т.б.) қамтитын материалдарды, сондай-ақ баланы сенімді түрде сәйкестендіруге мүмкіндік беретін материалдарды жариялауға тыйым салынады.

28. Орталық мемлекеттік органдар арасындағы өзара іс-қимыл Оқу-ағарту, Ішкі істер, Денсаулық сақтау, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау, Мәдениет және ақпарат министрлерінің жетекшілік ететін орынбасарлары және Бас прокуратураның деңгейінде Telegram чаты арқылы жүзеге асырылады.

29. Ақпарат саласындағы уәкілетті орган – Мәдениет және ақпарат министрлігі ақпараттық кеңістікте, бұқаралық ақпарат құралдарында және әлеуметтік желілерде балаларға қатысты зорлық-зомбылық фактілеріне тәулік бойы мониторинг және талдау жүргізеді.

30. Оқу-ағарту министрлігі БҚКК-нің ресми әлеуметтік желілері арқылы балаға зорлық-зомбылық көрсету фактісі туралы жарияланған әрбір ақпарат бойынша қабылданған шаралар туралы халықты жедел хабардар етуді қамтамасыз етеді.

31. БҚӨУ тоқсан сайын тұрғындарды балалардың құқықтарын қорғау саласында, оның ішінде атышулы істер бойынша атқарылып жатқан жұмыстар туралы ақпараттандыру үшін брифингтер өткізеді.

32. Зорлық-зомбылықтың белгілі бір атышулы жағдайлары анықталған және расталған соң, 3 сағаттан кешіктірілмей, Оқу-ағарту министрлігінің ресми өкілінің БАҚ-қа шығуы ұйымдастырылады, оған барлық уәкілетті органдар (денсаулық сақтау, мәдениет және ақпарат, жергілікті атқарушы органдар) қаралып жатқан зорлық-зомбылық фактісі туралы өзекті ақпарат ұсынады.

33. Құрылымдардың басшылары, сондай-ақ БҚУ және БҚӨУ ұсынылған ақпараттың дұрыстығы мен сапасы үшін жеке жауапкершілікте болады.

5-тарау. Зорлық-зомбылыққа, жәбірлеуге (буллингке), кибербуллингке ұшыраған немесе оған куә болған кәмелетке толмағанға көмек көрсету

34. Білім беру ұйымы жәбірленуден (буллингтен), кибербуллингтен зардап шеккен баланы жағдайды кешенді бағалауды, баланың құқықтары мен міндеттері туралы құқықтық білім беруді, әлеуметтік оңалту бойынша жеке жұмыс жоспарын әзірлеуді қамтитын психологиялық қолдауды ұйымдастыруы керек. Жеке жұмыс жоспары:

1) әлеуметтік оңалту мақсатында педагог-психологпен жеке консультацияларды;

2) баланы қызығушылығына сәйкес қосымша білім алуға бағыттау;

3) баланың эмоционалдық және мінез-құлық дағдыларын, өзіне деген сенімділігін қалыптастыру үшін жеке және топтық жұмысты қамтиды.

35. Зардап шеккен оқушымен және басқа оқушылармен алғашқы әңгіме жүргізу кезінде білім беру ұйымының қызметкерлеріне:

1) сабырлы және достық қарым-қатынаста болу;

2) оқушыны мұқият тыңдау;

3) болған оқиғаны айтқан оқушыны дұрыс істегеніне сендіру;

4) онымен диалог жүргізу, оқиға туралы ақпарат жинау және жағдайды түсіндіру үшін ғана қажетті сұрақтардың ең аз санын қою;

5) оқушының қайта күйзелуіне жол бермеу үшін айтылғанды қайталауды сұраудан аулақ болу;

6) оқушының іс-әрекетіне «бағыт беру», өз идеяларын, болжамдарын және тұжырымдарын алға тартпау, оның іс-әрекетін бағалау;

7) оқушының маңызды ойларды айтуына кедергі жасамау;

8) қажетті көмек көрсету және мәселені шешу үшін ағымдағы жағдай бойынша аз адам хабардар болуы керектігі туралы оқушыға хабарлау;

9) оқушымен жеткізілген ақпаратты толығымен, дәлме-дәл жазып алу;

10) жазбаша хаттама жасау ұсынылады.

36. Білім беру ұйымының қызметкерлері оқушыларға жағымсыз жағдайларды, травматикалық тәжірибені жеңу үшін оналту сипатындағы психологиялық-педагогикалық көмек көрсетеді:

1) мектепте, отбасында, мектептен тыс тұрақты және қауіпсіз жағдай жасау арқылы баланың өмірін қалыпқа келтіру;

2) эмоционалды қолдау және психологиялық-педагогикалық көмек;

3) теріс тәжірибені қайта өңдеу және оқушыларға ішкі, психологиялық кедергілер мен мінез-құлық бұзылыстарын еңсеруге көмектесу;

4) баланың жағымсыз эмоционалдық күйлерді еңсеруі және қауіпсіз мінез-құлық дағдыларын меңгеруі (көмекке жүгіну және өзіне-өзі көмек көрсету, өз реакциясын басқару).

37. Оқушыға көмек көрсету және қолдау жоспары жеке тұлғаның күшті жақтарын дамыту бойынша жұмысты, оның өсу аймағын: коммуникативтік дағдыларды, өзін-өзі бағалауды қайта құруды, үйреншікті (автоматты) мінез-құлық стратегияларын түсінуді, жаңа реакцияларды, ойларды, эмоцияларды үйренуді қамтуы тиіс.

38. Оқушылардың, заңды өкілдердің балалардың құқықтарын қорғауға мамандандырылған сыртқы ұйымдарға жүгінуі үшін оларды таныстыру, тарату, оқушыларға қатыгездік жасалған жағдайда жүгінуге арналған ведомстволардың, ұйымдардың, мекемелердің тізбесін үнемі өзектендіру қажет.

39. Зорлық-зомбылық пен қатігездікке ұшыраған кәмелетке толмағандармен жұмыс істеудің жеке жоспарына мыналар кіреді:

1) отбасымен жұмыс істеу: мектептің әлеуметтік педагогтерінің отбасыға тұрақты негізде баруы; ата-аналарды және өзге де заңды өкілдерді қолдау тобын құру (қажет болған жағдайда); ата-аналар үшін тәрбие практикасы және позитивті тәрбие, балалармен қарым-қатынас, позитивті тәртіп бойынша бағдарламаны іске асыру; қажет болған жағдайда отбасын әлеуметтік қолдау, ата-аналарды жұмысқа орналастыруға жәрдемдесу жөніндегі бастамалар, жекелеген санаттағы білім алушылар мен тәрбиеленушілерге қаржылық және материалдық көмек көрсету шеңберінде материалдық қолдау көрсетуге жәрдемдесу; құжаттандыруға жәрдемдесу;

2) баламен жұмыс: қызығушылығына сәйкес қосымша біліммен қамту; баланың эмоционалдық мінез-құлық ерекшеліктерінің жеке және топтық бейімделуі; консультациялар, түзету, тренинг нысанында баланың әлеуметтенуін және дербестігін басқару.

40. Жәбірлеудің бастамашысы болған бала үшін (топтық жәбірлеу жағдайында әрбір бала үшін) психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу

ұйымдастырылады, оның ішінде жағдайды кешенді бағалау, құқықтық міндеттері, заңды жауапкершілігі мен салдары туралы түсінік беру, кәметке толмағанды әлеуметтік бейімдеу бойынша жеке жұмыс жоспарын әзірлеу кіреді. Кәметке толмағанды әлеуметтік бейімдеу бойынша жеке жұмыс жоспары:

1) агрессияның себебін анықтау үшін жәбірлеудің (буллингтің) бастамашысымен әңгімелесуді;

2) білім беру ұйымының әлеуметтік педагогтерінің отбасыға баруын;

3) баланың басқа балалармен және ересектермен қарым-қатынас дағдыларының сапасын арттыру үшін жеке және топтық бейімделуін, жанжалдарды реттеуді, балалармен қарым-қатынас дағдыларын;

4) эмоционалды-мінез құлық көріністерін бақылау дағдыларын қалыптастыруды;

5) адам құқықтарына, жеке бас бостандығына, ар-намыс пен қадір-қасиетке, басқа адамның жеке өміріне құрметпен қарауды қалыптастыруды;

6) ата-аналармен позитивті тәрбие нормаларын және балалармен қарым-қатынас дағдыларын түсіндіру бойынша жеке кездесулер өткізуді қамтиды.

Жеке жұмыс жоспары буллер баланың ата-анасымен немесе заңды өкілдерімен келісіледі, оны іске асыру құпиялылық нормаларын сақтай отырып қамтамасыз етіледі.

41. Білім беру ұйымының қызметкерлері зорлық-зомбылыққа, жәбірлеуге (буллингке), кибербуллингке куә болған оқушыларға оңалту сипатындағы психологиялық-педагогикалық көмек көрсетеді:

1) сенімді әңгімелесу арқылы мазасыздық деңгейін төмендетеді және оқушының эмоционалды жағдайын тұрақтандырады;

2) балаға өз сезімдерін кез-келген тәсілмен білдіруге мүмкіндік береді (жылау, сөйлеу, қайғыру, агрессияны көрсету, яғни эмоцияларын шығару);

3) сезімдерді білдіру үшін жағдай жасайды, оның сезімдері қалыпты екенін түсінуге көмектеседі;

4) баланы болған оқиғаның қорқынышты және қайталанбайтындығына сендіреді;

5) жасөспірімге ұстамсыз мінез-құлық сезімдерді білдірудің (мысалы, ашулану) бірінші кезекте өзі үшін өте қауіпті тәсілі екенін түсінуге көмектеседі;

6) баланың жағдайына назар аударады, қауіпті белгілерді қадағалайды және қажет болған жағдайда мамандарға жүгінеді.

42. Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың құрбаны болған және дағдарыс орталықтарына түскен балаларға заңнамада белгіленген тәртіппен арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсетіледі, оның ішінде:

1) мүдделі мемлекеттік органдармен және ұйымдармен бірлесіп әлеуметтік бейімсіздікке және әлеуметтік депривацияға әкеп соққан балаларға қатыгездік көрсету фактісін бағалау жүргізіледі;

2) білім басқармасына дағдарыс орталығына түскен балалардың уақытша болмауы туралы хабарланады;

3) қажетті көмек көрсету үшін отбасының әлеуметтік картасы жасақталады;

4) тұрмыстық зорлық-зомбылық құрбандарымен және балалармен жеке іс-шаралар жоспары жасақталады.

43. Білім беру органдары зорлық-зомбылық құрбаны мен ата-аналарға психологиялық қолдау көрсетуді қамтамасыз етеді.

44. Білім беру және әлеуметтік қорғау органдары, ішкі істер органдары, денсаулық сақтау органдары кәмелетке толмағандардың істері және олардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссия шешім қабылдағанға дейін оны медициналық ұйымдарға не Балалардың құқықтарын қорғау жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын ұйымдарға (кәмелетке толмағандарды бейімдеу орталықтары, балаларды қолдау орталықтары, дағдарыс орталықтары) орналастыру арқылы бала үшін қауіпсіз жағдайлар жасау жөнінде шұғыл шаралар қабылдайды, мұнда баланың бастапқы қажеттіліктері қамтамасыз етіледі, сондай-ақ жәбірленуші бала мен күдіктіні ПО-ға бөлек жеткізу қамтамасыз етіледі.

45. Кәмелетке толмағандардың істері және олардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссия зорлық-зомбылық фактісі туралы ақпарат түскен сәттен бастап 12 сағат ішінде баланы орналастыру туралы шешім қабылдайды, содан кейін оны медициналық ұйымдарға немесе балалардың құқықтарын қорғау жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын ұйымдарға (кәмелетке толмағандарды бейімдеу орталығы, балаларды қолдау орталықтары, дағдарыс орталықтары) орналастырады.

46. Жәбірленуші көрсетілген ұйымдарға орналастырылғаннан кейін ол (отбасы) қолданыстағы заңнамада көзделген арнаулы әлеуметтік қызметтер кешенімен қамтамасыз етіледі.

47. Зорлық-зомбылық көрген немесе куә болған балаларға көмек көрсету бағдарламасы балаларды психологиялық қолдау орталықтарының базасында осы орталықтардың ережесімен айқындалатын тәртіппен көрсетіледі.

Утверждено
совместным приказом
Министра здравоохранения
Республики Казахстан
от «22» 12 2023 года
№ 742
Министра труда и социальной
защиты населения
Республики Казахстан
от «20» 12 2023 года
№ 515
Министра культуры и
информации
Республики Казахстан
от «21» 12 2023 года
№ 531-4К
Министра просвещения
Республики Казахстан
от «21» 12 2023 года
№ 386
Министра внутренних дел
Республики Казахстан
от «21» 12 2023 года
№ 917

**Методика по раннему выявлению и оказанию помощи
несовершеннолетним, подвергшимся или ставшим свидетелями насилия,
травли (буллинга), кибербуллинга**

Глава 1. Общие положения

1. Настоящая Методика по раннему выявлению и оказанию помощи несовершеннолетним, подвергшимся или ставшим свидетелями насилия, травли (буллинга), кибербуллинга (далее – Методика) разработана в целях обеспечения оперативного межведомственного реагирования и согласованности действий уполномоченных государственных органов и организаций, контакт-центра 111 по вопросам семьи, женщин и защиты прав детей (далее – контакт-центр 111), Уполномоченного по правам ребенка в Республике Казахстан (далее – УПР), региональных уполномоченных по правам ребенка (далее – РУПР) по оказанию

своевременной и комплексной помощи несовершеннолетним, подвергшимся или ставшим свидетелями насилия, травли (буллинга), кибербуллинга.

2. В выявлении и оказании помощи принимают участие центральные и местные исполнительные органы, организации в сфере образования, здравоохранения, по вопросам социальной защиты и занятости населения, по вопросам средств массовой информации, правоохранительные органы, контакт-центр 111, Уполномоченный по правам ребенка в Республике Казахстан, региональные уполномоченные по правам ребенка и иные заинтересованные лица.

3. Персональную ответственность за координацию работы, обеспечение мониторинга, оперативного межведомственного реагирования, оказание своевременной помощи и поддержки несовершеннолетним, подвергшимся или ставшим свидетелями насилия, травли (буллинга), кибербуллинга несут заместители акимов областей, городов и районов.

Глава 2. Выявление насилия, травли (буллинга), кибербуллинга среди несовершеннолетних в организациях образования

4. Выявление насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в отношении несовершеннолетних в организациях образования включает информацию о подозрениях, свершившихся или планируемых фактах насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в отношении учащихся или воспитанников со стороны работников организации образования, учащихся или воспитанников, законных представителей или других лиц.

5. В каждой организации образования должен быть назначен координатор по защите детей от насилия, травли (буллинга), кибербуллинга из числа педагогов.

6. Способами оповещения о случаях насилия, травли (буллинга), кибербуллинга являются:

1) телефон доверия (контакт-центр 111), номер которого необходимо разместить во всех доступных местах в организации образования;

2) непосредственное сообщение учащегося или воспитанника о совершении насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в отношении него;

3) сообщение учащегося или воспитанника о совершении насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в отношении другого учащегося или воспитанника;

4) сообщение сотрудников организации образования о совершении насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в отношении учащегося или воспитанника организации образования или подозрения на такие действия;

5) сообщение родителей, законных представителей, других лиц о совершении насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в отношении учащегося

или воспитанника организации образования или подозрения на такие действия;

б) сообщение на телефон регионального уполномоченного по правам ребенка, контактные данные которого необходимо разместить во всех доступных местах в организации образования.

7. Классный руководитель и педагоги должны регулярно обращать внимание на следующие возможные признаки насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в классе и сообщать об этом руководству организации образования, педагогу-психологу, социальному педагогу:

- снижение успеваемости учащегося или воспитанника;
- пропуски уроков, опоздание;
- несоблюдение гигиены, грязная одежда;
- синяки, раны (в том числе за ушами);
- состояние волос (нет ли видимости вырванных волос);
- пропуски уроков физкультуры;
- сексуализированные рисунки, игры;
- агрессивность, непослушание;
- отвержение ребенка сверстниками;
- отстраненный взгляд;
- плохие отношения со сверстниками;
- вызывающее поведение;
- побеги из дома.

8. Выявление возможных признаков насилия, травли (буллинга), кибербуллинга также проводится педагогами-психологами при работе с классом, согласно утвержденному графику и социальными педагогами при работе с детьми из «группы риска».

9. Сотрудники организации образования должны сразу сообщать руководству организации образования о любых случаях агрессивного поведения между учащимися или воспитанниками, включая употребление ненормативной лексики.

10. Руководству организации образования необходимо предусмотреть неприкосновенность и защиту лиц, сообщивших информацию о возможном факте насилия, травли (буллинга), кибербуллинга, а также информировать о мерах ответственности за разглашение конфиденциальной информации.

11. В целях защиты законных прав и интересов детей информация (идентификационные и контактные данные, подробности произошедшего, фотографии и др.), касающаяся фактов насилия среди детей, является строго конфиденциальной.

Сотрудники организации образования не должны обсуждать информацию между собой, передавать другим внутри или за пределами организации образования, за исключением уведомления компетентных органов.

Сотрудники организации образования, участвующие в сборе, анализе информации о возможном факте насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в отношении ребенка, должны после передачи нужных для расследования

материалов, незамедлительно удалить эту информацию с персонального рабочего компьютера, корзины, электронной почты, телефона. При копировании данных на электронные носители, необходимо закрыть их паролями. Не допускается пересылка материалов, содержащих личные данные детей, посредством мессенджеров.

Бумажные версии документов (журнал учета фактов насилия, травли (буллинга), кибербуллинга, личное дело ребенка, материалы расследования и др.) должны храниться в сейфе, закрытом на ключ, сохранность которого обеспечивает сотрудник, который согласно должностной инструкции обязан обеспечивать хранение конфиденциальных материалов.

12. За несообщение о противоправных деяниях, совершенных несовершеннолетними или в отношении их, сотрудники организаций образования несут ответственность, установленную законодательством Республики Казахстан.

Глава 3. Выявление насилия, травли (буллинга), кибербуллинга среди несовершеннолетних вне организации образования

13. Выявление фактов насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в отношении несовершеннолетних вне организации образования осуществляется при следующих обстоятельствах:

1) подворовом обходе отдельных категорий населения при исполнении служебных обязанностей сотрудниками органов и организаций социальной защиты населения, здравоохранения, органами, осуществляющими функции по опеке или попечительству (*далее – орган опеки*), сотрудниками органов внутренних дел, Комиссиями по делам несовершеннолетних и защите их прав (*далее – КДНЗП*), мобильными группами по раннему выявлению и организации оказания поддержки лицам (семьям) (*далее – мобильные группы*);

2) приеме граждан;

3) рассмотрении обращений от физических и юридических лиц;

4) непосредственном обращении физических и юридических лиц в контакт-центр 111, телефон доверия центральных государственных и местных исполнительных органов, организаций, УПР, РУПР;

5) мониторинге информационного пространства и социальных сетей сотрудниками центральных государственных и местных исполнительных органов, и организаций, УПР, РУПР;

6) выполнении работниками организаций здравоохранения, социальной защиты населения своих функциональных обязанностей.

14. Особую роль в выявлении фактов насилия, травли (буллинга), кибербуллинга вне организации образования на ранних этапах играют

сотрудники органов и организаций здравоохранения, социальной защиты населения, органов внутренних дел, органов опеки, КДНЗП, мобильные группы, которые имеют возможность посещать и наблюдать несовершеннолетнего в течение определенного времени.

15. Сотрудник организации здравоохранения, оказывающий первичную медико-санитарную помощь, при патронажном посещении обращает внимание на следующее:

развитие ребенка, состояние физического и психического здоровья;
отношение родителей, законных представителей к ребенку, отношения в семье;

госпитализация по поводу травм, отравлений;
состояние жилищно-бытовых условий: антисанитарное состояние, несоблюдение правил гигиены, отсутствие в жилище спальных мест, постельного белья, одежды, продуктов питания и иных предметов, соответствующих возрастным потребностям детей и необходимых для ухода за детьми.

16. Сотрудник органов внутренних дел должен обращать внимание на следующее:

санитарное состояние жилища ребенка;
состояние, поведение ребенка в доме (замкнутость, пугливость, мимика), его физическое состояние (видимые телесные повреждения, синяки, раны, болезнь);

на лиц, проживающих совместно (родные братья, сестры и др.), других родственников (старшие двоюродные братья, дяди и др.), иных лиц (сожитель матери, посторонние) на предмет злоупотребления алкогольными напитками, употребления наркотических средств, судимость и др.;

17. Сотрудник органов и организаций социальной защиты населения, органов опеки, мобильные группы, КДНЗП должны обращать внимание на следующее:

наличие признаков физического насилия (царапины, рубцы, ожоги, ссадины, ушибы, кровоподтеки, синяки и др.);

условия проживания ребенка (наличие спального места, продуктов питания, санитарного узла, водоснабжения, предметов первой необходимости и др.);

состояние, поведение всех детей, находящихся в доме (*замкнутость, пугливость, агрессивность, негативная реакция на группу людей, побеги из дома, боязнь идти домой, повышенная тревога, тики и др.*)

Глава 4. Алгоритм оперативного реагирования на факты насилия, травли (буллинга), кибербуллинга среди несовершеннолетних

18. При выявлении фактов насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в отношении несовершеннолетних органы опеки, работники органов и организаций образования, здравоохранения, социальной защиты населения, КДНЗП, мобильные группы незамедлительно обязаны:

- 1) провести регистрацию выявленного факта в соответствии с действующим законодательством;
- 2) сообщить об этом факте в органы внутренних дел, контакт-центр 111;
- 3) направить информацию о произошедшем УПР, РУПР, в уполномоченный орган в области защиты прав ребенка (*далее – КОПД*).

19. При выявлении фактов насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в отношении несовершеннолетних сотрудники органов внутренних дел должны:

- 1) при наличии признаков уголовно-наказуемого деяния незамедлительно обеспечить регистрацию в Едином реестре досудебных расследований (*далее – ЕРДР*);

- 2) при рассмотрении обращений о фактах насилия в отношении детей, в случае необходимости оказания помощи и проверки выполнения обязанностей родителями сообщает в контакт-центр 111;

- 3) по каждому факту сообщения, даже в случае не подтверждения информации, проводить профилактические беседы с родителями (опекунами, отчимами, сожителями и другими родственниками). Лицам, на которых поступил сигнал о совершении насилия в отношении ребенка, о недопущении противоправных действий в отношении ребенка, разъяснить уголовную и административную ответственность;

- 4) при списании сообщения в номенклатурное дело, по согласованию с руководителем органа обеспечить полноту материала (опрос родителей, членов семьи, соседей, при наличии свидетелей, очевидцев, если факт имел место в общественном месте установить наличие камер видеонаблюдения);

- 5) по каждому факту сообщения о совершении насилия со стороны родителей, опекунов, отчимов, сожителей, родственников и других лиц, проживающих совместно, незамедлительно сообщить в органы опеки и поставить в известность мобильные группы;

- 6) Центр оперативного управления Министерства внутренних дел ежедневно информировать УПР путем предоставления сводных данных за сутки о зарегистрированных уголовных правонарушениях с участием несовершеннолетних, в том числе по фактам посягательств на половую неприкосновенность (без указания личных данных пострадавших);

20. Контакт-центр 111 при получении информации о возможном факте насилия, травли (буллинга), кибербуллинга:

1) записывает все идентификационные данные заявителя, подробности произошедшего, данные пострадавшего и др.;

2) устанавливает контакт с ответственными государственными органами, организациями и передает полученную информацию;

3) осуществляет координацию действий сотрудников ответственных государственных органов;

4) формирует единый документ, в котором будет содержаться вся информация, предоставленная сотрудниками ответственных государственных органов;

5) отслеживает действия сотрудников ответственных государственных органов и формирует отчет о проведенных мероприятиях, их результативности и дальнейших рекомендациях.

21. Руководитель организации образования в течение 1 часа сообщает о возможном случае насилия, травли (буллинга), кибербуллинга в органы опеки для проведения проверки условий жизни и воспитания ребенка.

22. Орган опеки совместно со специалистом организации образования (социальным педагогом, педагогом-психологом, классным руководителем), сотрудником органов внутренних дел (при необходимости) незамедлительно проводит обследование условий жизни и воспитания ребенка, по результатам которого составляется акт обследования жилищно-бытовых условий семьи несовершеннолетнего.

23. По итогам проведенных мероприятий руководитель организации образования направляет в органы внутренних дел информацию об установлении признаков насилия, травли (буллинга), кибербуллинга с приложением акта обследования жилищно-бытовых условий семьи несовершеннолетнего, оставляя копии извещений и прилагаемых документов в документах по делопроизводству регистрацией номера исходящего извещения.

24. Руководитель организации образования направляет в комиссию по делам несовершеннолетних и защите их прав, а также во все уполномоченные государственные органы основной документ с приложением номерного сообщения с информацией об обнаружении признаков насилия, травли (буллинга), кибербуллинга над несовершеннолетним, оставляя копии сообщений и прилагаемых материалов в процессуальных документах.

25. Информация о насилии, травле (буллинге), кибербуллинге в отношении ребенка доводится в течение одного часа с момента получения информации в КОПД по оперативной связи (мобильной или электронной).

26. Межведомственное взаимодействие всех органов и организаций строится по следующему алгоритму:

1) после выявления фактов насилия, травли (буллинга), кибербуллинга несовершеннолетнего, поступления информации либо сообщения о факте

оперативно должны быть информированы все уполномоченные государственные органы - органы внутренних дел, прокуратуры, образования, здравоохранения, социальной защиты, а также УПР, РУПР;

2) местные исполнительные органы передают УПР, РУПР данные детей, пострадавших от насилия, травли (буллинга), кибербуллинга и контактные данные УПР, РУПР семьям детей, пострадавших от насилия, травли (буллинга), кибербуллинга;

3) УПР, РУПР после выявления фактов насилия, травли (буллинга), кибербуллинга несовершеннолетних подтверждения данных фактов в органах внутренних дел незамедлительно сообщают о данных фактах и принимаемых государственными органами мерах в средствах массовой информации, социальных сетях, принимают непосредственное участие в оказании помощи ребенку;

4) мобильная группа с согласия надзирающего прокурора незамедлительно выезжает на место происшествия;

5) уполномоченными органами производится идентификация случая: выявление признаков насилия, определение угроз жизни и здоровью ребенка, установление предварительного диагноза и т.д.;

6) органы внутренних дел незамедлительно проводят необходимые, в соответствии с уголовно-процессуальным законодательством, следственные мероприятия, в том числе назначение соответствующих экспертиз;

7) органы судебной экспертизы, физические лица, занимающиеся судебно-экспертной деятельностью на основании лицензии, проводят судебную экспертизу в сроки не более 3 суток, в случае отсутствия необходимости проведения медицинских консультаций и предоставления дополнительных материалов;

8) руководитель органа прокуратуры с момента проведения неотложных следственных действий либо регистрации в ЕРДР заявлений, сообщений о насилии назначает процессуальных прокуроров для осуществления процессуального руководства досудебным расследованием и обеспечивает постоянный надзор за расследованием данной категории уголовных дел.

27. УПР, РУПР оперативно сообщают в средствах массовой информации (*далее – СМИ*) и социальных сетях о мерах, принимаемых государственными органами, и дают разъяснения на предмет порядка последовательности действий и взаимодействия госорганов в целях нивелирования резонансных ситуаций, которые могут быть вызваны произошедшими случаями насилия или жестокого обращения в отношении детей (ребенка).

Запрещается публикация материалов, содержащих личные данные ребенка и его семьи (идентификационные данные, фотографии, адреса, наименование организаций образования и др.), а также материалов способных достоверно установить личность ребенка.

28. Взаимодействие центральных государственных органов осуществляется на уровне курирующих заместителей министров просвещения,

внутренних дел, здравоохранения, труда и социальной защиты населения, культуры и информации, Генеральной прокуратуры посредством Telegram чата.

29. Уполномоченный орган в области информации - Министерство культуры и информации осуществляет круглосуточный мониторинг и анализ информационного пространства, СМИ и социальных сетей на факты насилия в отношении детей.

30. Министерство просвещения обеспечивает оперативное информирование общественности о принимаемых мерах по каждой опубликованной информации о факте насилия в отношении ребенка через официальные социальные сети КОПД.

31. РУПР на ежеквартальной основе проводят брифинги, где информируют население о проводимой работе в сфере защиты прав детей, в том числе по резонансным делам.

32. По отдельным резонансным случаям насилия не позже 3-х часов после выявления и подтверждения обеспечивается выход в СМИ официального представителя Министерства просвещения, которому все уполномоченные органы (здравоохранения, культуры и информации, местные исполнительные органы) представляют актуальную информацию по рассматриваемому факту насилия.

33. Руководители структур, а также УПР, РУПР несут персональную ответственность за достоверность и качество представляемой информации.

Глава 5. Оказание помощи несовершеннолетнему, подвергнутому или ставшему свидетелем насилия, травли (буллинга), кибербуллинга

34. Ребенку, пострадавшему от травли (буллинга), кибербуллинга организация образования должна организовать психологическую поддержку, которая включает комплексную оценку ситуации, правовое просвещение о правах и обязанностях ребенка, разработку Индивидуального плана работы по социальной реабилитации, которая включает:

1) индивидуальные консультации педагога-психолога в целях его социальной реабилитации;

2) направление ребенка на дополнительные формы образовательной деятельности в соответствии с интересами;

3) индивидуальная и групповая работа по формированию эмоционально-поведенческих навыков ребенка, его уверенности в себе;

35. При проведении первичной беседы с пострадавшим учащимся, другими учащимися сотрудникам организации образования рекомендуется:

1) сохранять спокойствие и доброжелательность;

2) внимательно выслушать учащегося;

3) убедить учащегося в том, что он поступил правильно, рассказав о произошедшем;

4) вести с ним диалог, задавать минимальное количество вопросов, необходимые только для сбора информации по инциденту, уточнения ситуации;

5) избегать просьб повторить рассказанное, во избежание повторной травматизации учащегося;

6) «руководить» действиями учащегося, не выдвигать собственных идей, предположений и заключений, оценивать его действия;

7) не мешать учащемуся воспроизвести важные моменты;

8) уведомить учащегося о том, что следует проинформировать о сложившейся ситуации минимальное количество лиц для оказания учащемуся необходимой помощи и решения вопроса;

9) записать информацию полностью, дословно как было передано учащимся;

10) составить письменный протокол.

36. Сотрудники организации образования оказывают психолого-педагогическую помощь реабилитационного характера учащимся для преодоления негативных переживаний, травматичного опыта посредством:

1) нормализации жизни ребенка через создание стабильной и безопасной обстановки в школе, семье, вне школы;

2) эмоциональной поддержки и психолого-педагогической помощи;

3) переработки негативного опыта и помощи учащимся в преодолении внутренних, психологических барьеров и поведенческих нарушений;

4) овладения ребенком навыков преодоления негативных эмоциональных состояний и обучения безопасному поведению (обращению за помощью и самопомощи, управлению собственным реагированием).

37. План помощи и поддержки учащегося должен содержать работу по развитию сильных сторон личности, зон его роста: коммуникативных навыков, реконструкцию самооценки, осознание привычных (автоматических) стратегий поведения, переобучение новым реакциям, мыслям, эмоциям.

38. Для обращения учащихся, законных представителей во внешние организации, специализирующихся на защите прав детей, необходимо ознакомить их, распространить, регулярно актуализировать перечень ведомств, организаций, учреждений для обращения в случаях жестокого обращения с учащимися.

39. Индивидуальный план работы с несовершеннолетним, подвергшимся насилию и жестокому обращению, включает:

1) работу с семьей: посещение семьи социальными педагогами школы на постоянной основе; создание группы поддержки родителей и иных законных представителей (при необходимости); реализацию программы для родителей по воспитательным практикам и позитивному воспитанию, общению с детьми, позитивной дисциплине; инициативы по социальной поддержке семьи, содействие в трудоустройстве родителей, в случае необходимости содействие в оказании материальной поддержки в рамках оказания финансовой и

материальной помощи обучающимся и воспитанникам отдельной категории; содействие в документировании;

2) работа с ребенком: направление ребенка на дополнительные формы образовательной деятельности в соответствии с его интересами; индивидуальная и групповая адаптация эмоционально-поведенческих особенностей ребенка; управление социализацией и самостоятельностью ребенка в форме консультаций, коррекции, тренинга.

40. Для ребенка-зачинщика травли (в том числе для каждого ребенка в случае групповой травли) необходимо организовать психолого-педагогическое сопровождение, которое включает комплексную оценку ситуации, правовое просвещение об обязанностях, юридической ответственности и последствиях совершения травли (буллинга), разработку Индивидуального плана работы по социальной адаптации несовершеннолетнего, который включает:

1) проведение беседы с инициатором/зачинщиком травли (буллинга) для выявления причины агрессии;

2) посещение семьи социальными педагогами организации образования;

3) индивидуальную и групповую адаптацию ребенка для повышения качества навыков коммуникации с другими детьми и взрослыми, ненасильственное урегулирование конфликтов, навыков общения с детьми;

4) формирование навыков контроля за эмоционально-поведенческими проявлениями;

5) формирование уважительного отношения к правам человека, личную свободу, неприкосновенность чести и достоинства, частной жизни другого человека;

6) проведение индивидуальных встреч с родителями по разъяснению норм по позитивному воспитанию и навыков общения с детьми.

Индивидуальный план работы согласовывается с родителями или законными представителями ребенка-буллера, его реализация обеспечивается с соблюдением норм конфиденциальности.

41. Работники организации образования оказывают психолого-педагогическую помощь реабилитационного характера учащимся, которые стали свидетелями насилия, травли (буллинга), кибербуллинга и обеспечивают:

1) снижение уровня тревоги и стабилизацию эмоционального состояния учащегося через доверительную беседу;

2) предоставление ребенку возможности выразить свои чувства любым способом (плакать, высказаться, грустить, проявить агрессию, то есть выплеснуть свои эмоции);

3) создание условий для выражения чувств, помогите понять, что его чувства нормальны;

4) внушение ребенку, что случившееся ужасно и больше не повторится;

5) помощь подростку в понимании, что несдержанное поведение является очень опасным способом выражения чувств (например, гнева) в первую очередь для него самого;

б) внимание к состоянию ребенка, отслеживание тревожных признаков и в случае необходимости обращение к специалистам.

42. Детям, которые оказались жертвами бытового насилия и попали в Кризисные центры, предоставляются в установленном законодательством порядке специальные социальные услуги, в том числе:

1) проведение совместно с заинтересованными государственными органами и организациями оценки факта жестокого обращения с детьми, приведшего к социальной дезадаптации и социальной депривации;

2) информирование Управления образования о временном отсутствии детей, попавших в Кризисный центр;

3) составление социальной карты семьи для оказания необходимой помощи;

4) составление индивидуального плана мероприятий с жертвами бытового насилия и детьми.

43. Органы образования обеспечивают организацию психологического сопровождения жертвы насилия и родителей.

44. Органы/организации образования и социальной защиты, органы внутренних дел, органы здравоохранения принимают срочные меры по созданию безопасных условий для ребенка до принятия решения Комиссии по делам несовершеннолетних и защите их прав путем его размещения в медицинские организации либо организации, осуществляющие функции по защите прав детей (Центры адаптации несовершеннолетних, Центры поддержки детей, кризисные центры), где обеспечиваются первичные потребности ребенка, также обеспечивается раздельное доставление в ОВД потерпевшего ребенка и подозреваемого.

45. Комиссия по делам несовершеннолетних и защите их прав в течение 12 часов с момента поступления информации о факте насилия принимает решение об устройстве ребенка, затем его помещают в медицинские организации либо организации, осуществляющие функции по защите прав детей (центр адаптации несовершеннолетних, центры поддержки детей, кризисные центры).

46. После устройства жертвы в указанные организации, он (семья) обеспечивается комплексом специальных социальных услуг, предусмотренных действующим законодательством.

47. Программа помощи детям, пережившим или ставшим свидетелями насилия, оказывается на базе Центров психологической поддержки детей в порядке, определяемом Положением данных центров.